

WIESŁAW ŁOPACIUK

**RYNKOWE A REGULACYJNE
DETERMINANTY CEN ZBÓŻ
W POLSCE**

**STUDIA
I MONOGRAFIE**

**ISSN 0239-7102
ISBN 978-83-7658-878-0**

189

WARSZAWA 2021

DR INŻ. WIESŁAW ŁOPACIUK

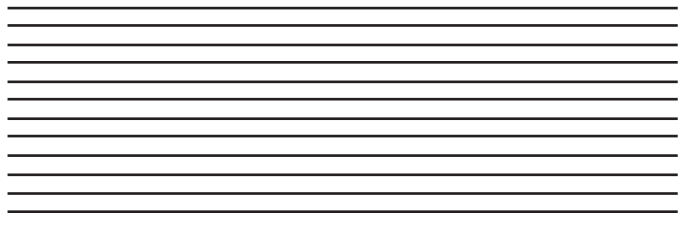
**RYNKOWE A REGULACYJNE
DETERMINANTY CEN ZBÓŻ
W POLSCE**

**STUDIA
I MONOGRAFIE**

ISSN 0239-7102
ISBN 978-83-7658-878-0

189

WARSZAWA 2021

Dr inż. Wiesław Łopaciuk (ORCID nr 0000-0003-2848-1312) jest pracownikiem Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej Państwowego Instytutu Badawczego.

Recenzenci:

Prof. dr hab. Szczepan Figiel, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Dr hab. Tomasz Kuszewski, prof. Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie

Korekta

Barbara Walkiewicz

Redakcja techniczna

Leszek Ślipiński

Projekt okładki

Leszek Ślipiński

ISBN 978-83-7658-878-0

Nakład 220 egz. Ark. wyd. 9,2

*Wydawca: Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej
Państwowy Instytut Badawczy, ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa,
tel.: (22) 50 54 518; e-mail: ierigz@ierigz.waw.pl; <http://www.ierigz.waw.pl>
Skład, łamanie i druk: Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB, tel. (22) 50 54 685;
e-mail: dw@ierigz.waw.pl*

Spis treści

Wstęp.....	5
Rozdział I. Cena i jej uwarunkowania	10
1. Podstawy ekonomiczne ceny	10
1.1. Rynek a ceny.....	10
1.2. Użyteczność, wartość i marginalizm a cena	16
1.3. Podejście Marshalla do ceny.....	17
1.4. Cena na rynkach rolnych	19
2. Regulacyjne i instytucjonalne uwarunkowania ceny	21
2.1. Wpływ regulacji na rynek i ceny	21
2.2. Interwencjonizm a ceny	24
2.3. Regulacje handlowe a ceny.....	25
2.3.1. Regulacje importowe	26
2.3.2. Regulacje eksportowe	27
2.4. Kwestia cen światowych.....	28
2.5. Regulacja wolumenu produkcji	30
2.6. Polityka handlowa a ceny	33
3. Metody analizy zmian cen na rynkach rolnych.....	35
Rozdział II. Czynniki kształtowania cen zbóż na rynku światowym.....	37
1. Czynniki podażowe	37
1.1. Zbiory.....	37
1.2. Struktura przestrzenna podaży i popytu.....	39
1.3. Koncentracja podaży	42
2. Czynniki popytowe	46
2.1. Zużycie zbóż	46
2.2. Elastyczność popytu i jego struktura rzeczowa	48
2.3. Przestrzenna struktura popytu.....	50
3. Handel zagraniczny zbożami	52
3.1. Eksporterzy	53
3.2. Importerzy.....	57
Rozdział III. Czynniki kształtowania cen zbóż na rynku krajowym.....	64
1. Czynniki podażowe	64
1.1. Zbiory i ich struktura	64
1.2. Zapasy zbóż	66

2.	Czynniki popytowe	67
2.1.	Ogólne tendencje	67
2.2.	Zużycie paszowe	68
2.3.	Handel zagraniczny zbożami	69
2.4.	Struktura rynku	72
2.4.1.	<i>Producenci zbóż</i>	72
2.4.2.	<i>Przetwórcy zbóż</i>	74
3.	Organizacja rynku a ceny zbóż w Polsce	78
3.1.	Kanały dystrybucji	78
3.2.	Łańcuch marketingowy	79
3.3.	Głębokość rynku	80
3.4.	Marże handlowe	84
	Rozdział IV. Instytucjonalne czynniki kształtowania cen zbóż	88
1.	Instytucjonalno-regulacyjne czynniki zewnętrzne	88
1.1.	Światowa Organizacja Handlu (World Trade Organization – WTO)	88
1.2.	Wspólna polityka rolna	89
1.2.1.	<i>Instrumenty na rynku zbóż</i>	89
1.2.2.	<i>Ewolucja instrumentów na rynku zbóż</i>	93
1.2.3.	<i>Regulacje handlu zagranicznego</i>	97
1.3.	Regulacje innych państw	101
1.4.	Regulacje pozataryfowe	102
1.5.	Mechanizmy uwarunkowań instytucjonalnych	105
1.5.1.	<i>Mechanizm wpływu na ceny</i>	105
1.5.2.	<i>Rynki zorganizowane</i>	107
1.5.3.	<i>Formuły ustalania cen gwarantowanych</i>	109
1.5.4.	<i>Rola STE i ich mechanizmy oddziaływania na ceny</i>	111
2.	Instytucjonalno-regulacyjne czynniki wewnętrzne	119
2.1.	System zakupów interwencyjnych przed akcesją	119
2.2.	Wewnętrzne regulacje handlu zagranicznego	123
	Rozdział V. Analiza cen zbóż	129
1.	Ogólna analiza zmian cen zbóż na rynku światowym	129
2.	Ocena współzależności cen zbóż w Polsce i na świecie	135
3.	Związek cen zbóż z rynkiem paliw	141
	Wnioski końcowe i sugestie dotyczące przyszłych badań	148
	Literatura	151